

БАКАЛАВЪРСКИ ПРОГРАМИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Иван П. Иванов

THE BACHELOR PROGRAMS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT

Ivan P. Ivanov

ABSTRACT. Presents information from the bachelor programs of educational management in some foreign countries.

В световната практика има различни модели за подготовка на специалисти в областта на управлението на образованието. Най-разпространеният от тях е магистърска програма MA след предхождаща бакалавърска BA по образователни науки, педагогика или учителска специалност. Но има практика и за бакалавърска степен по управление на образованието.

Образователните системи в целия свят през последните десетилетия са в процес на реформиране. Тези реформи са в насока за намаляване на бюрокрацията и увеличаване на относителния дял на самостоятелните решения на училищно ниво. Децентрализацията се разглежда като средство за подобряване на качеството и ефективността на училищата, за по-добро откликване на потребностите на локалното общество и другите потребители.

Пазарът на образователни услуги се характеризира с нарастваща конкуренция с другите училища и с ученици и родители, които държат училището отговорно за качеството на тяхното образование. Училищата може да са ефективни само ако имат установени самооценъчни процедури и други средства за обратна връзка и система за контрол на качеството, за да поддържат и в перспектива да подобряват това качество.

Бакалавърските програми по управление на образованието предлагат ценно знание за хората, които работят в администрацията на училищата. След завършване студентите ще могат да вземат отговорни и научно обосновани решения и да разработват ефективни модели за управление на образователните системи.

Програмите подготвя за широк спектър функции и за кариера в образователни учреждения на локално, местно, национално и международно ниво, с фокус върху:

- Разработка и развитие на образователната политика и въпросите на управлението.

- Организатори и изпълнители на приложни изследвания в образованието.
- Консултиране и оценяване на образователните заведения.
- Подготовка в областта на социалните, исторически и философски основи на образованието

Програмите подготвят:

- (1) административен персонал за държавни, обществени и частни учебно-възпитателни заведения,
- (2) административен персонал за държавните и общински звена за управление на образованието,
- (3) административен персонал за системата на висшето образование,
- (4) специалисти в областта на организацията и провеждането на научни изследвания в областта на образованието и
- (5) административен персонал за неучилищни образователни звена в бизнеса, промишлеността и държавната администрация.

Компетенции:

Методическа разработка на образователна политика на национално, местно и локално ниво, на базата на сравнителни изследвания на образователните системи и културата.

- Планиране, съгласуване и оценяване на реализацията на образователните административни решения.
- Премоделиране на образователните системи на национално, местно и локално ниво чрез анализ, оценка, отражение и поддръжка, насочени към повишение на ефективността на образованието.
- Систематически анализ на феномените, тяхната динамика и влиянието на структурните, процедурни и културни характеристики на образователните организации.
- Разработване и оценяване на систематични организационни изменения в образователните организации.
- Систематична поддръжка училищата и образователните системи в разработката и реализацията на изменения в организацията на обучението и възпитанието, на управлението и ръководството, комуникацията и процеса на вземане на решения.
- Изследване на образователните политики и практики, оценка на направените научноизследователски предложения.

ПРИМЕРИ ЗА БАКАЛАВЪРСКИ ПРОГРАМИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

В *САЩ, университета Атабаска*, съществува бакалавърска програма по мениджмънт (Bachelor of Management) в Athabasca University's School of Business. Програмата е 3-годишна (90 кредита). Едно от направленията на специализация е мениджмънт в образованието.

В *Университета на Алабама, Тексас*, има бакалавърска програма по Educational Leadership, която дава основа за работа в образователните администрации. Тя е база за практическа реализация и кариерно израстване. В учебния план са включени дисциплините:

1. Лидерство в образованието;
2. Разработка на курикулума;
3. Образователно законодателство;
4. Училищни финанси;
5. Принципи на училищното ръководство;
6. Контрол и ръководство;
7. Наблюдения и стаж в управление на образованието;
8. Разработка на учебни материали;
9. Учебни методи;
10. Интеракционни техники в обкръжаващата среда;
11. Текущи проблеми на образователната администрация;
12. Семинар по умения в областта на човешките отношения в образованието;
13. Семинар по образователна документация;
14. Семинар по умения в образователен мениджмънт;
15. История на американското образование;
16. Философия на образованието;
17. Сравнително образование;
18. Съвременни теории на обучението;
19. Психологически принципи на обучение;
20. Човешко развитие и поведение;
21. Развитие на човешките способности;
22. Семинар по научноизследователска работа;
23. Наставничество и лидерство.

В *Южна Африка, в The University of the Western Cape* има бакалавърска програма по Педагогика (Bachelor of Education). Една от специализациите, които студентите избират е Образователен мениджмънт и администрация (Education Management and Administration). Бакалавърска програма по образователен мениджмънт се провежда и в "*Technikon Northern Gauteng*" в Претория.

Във *Великобритания, в De Montfort University, Landsdowne Road, Bedford*, има бакалавърска програма по мениджмънт и образование (Education Studies & Management). В сайта на Университета е посочено, че Програмата дава уникалната възможност да се съединят знания и умения от сферата на образованието и мениджмънта и да им даде възможност за по-широк диапазон за избор на кариера. Основните проблеми са за динамиката на йерархиите, властта и конфликтите в образователните организации.

В *Австралия, The University of New England Armidale, New South Wales*, има бакалавърска програма по образователен мениджмънт (Educational Management). Подготвя образователни мениджъри за училище и други образователни учреждения.

В *Индонезия, State University of Malang*, има бакалавърска програма по Педагогика (Education) с няколко специализации по отделни предмети, както и по **Образователна администрация**.

Най-подробна информация имаме за *Израел*.

В *The Open University of Israel* се провежда бакалавърска програма по мениджмънт и образование (B.A. in Management and Education).

Базови курсове:

- Математика за студенти по икономика и мениджмънт;
- Приложение на компютри в социалните науки;
- Въведение в макроикономиката;
- Въведение в микроикономиката;
- Статистика за студенти по социални науки;
- Изследователски методи в социалните науки;
- английски език.

Модул мениджмънт.

- Задължителни курсове:
 - Поведение на потребителя;
 - Финансова теория;
 - Финансов мениджмънт на фирма;
 - Въведение в счетоводството;
 - Въведение в публичната администрация;
 - Маркетинг;
 - Организационно поведение;
 - Планиране, анализ и проектиране на информационни системи.
- Избираеми курсове:
 - Мениджмънт на рекламата;
 - Бизнес етика;
 - Търговско право;
 - Корпоративно право;
 - Счетоводство и финансов контрол;
 - Математическо моделиране в мениджмънта;
 - Планиране на динамиката на човешките ресурси;
 - Водене на преговори;
 - Равни възможности и не-дискриминационна заетост;

- Финансов анализ;
- Управление на човешките ресурси;
- Интернационален мениджмънт;
- Въведение в стратегическия мениджмънт;
- Трудовоправни отношения;
- Трудово законодателство в Израел;
- Стратегически информационни системи;
- Изследване на общественото мнение.

Модул образование.

- Задължителни курсове:
 - Предизвикателствата пред мениджмънта на училището;
 - Иновации в образователните системи;
 - Социология на образованието;
 - Лидерство в образованието.
- Избираеми курсове:
 - Дефицити на внимание и хиперактивност;
 - Нагласи и убеждения;
 - Взаимодействия в класната стая;
 - Когнитивна психология;
 - Учебно съдържание: проектиране, разработка, изпълнение и оценка;
 - Педагогическа психология;
 - Основи на специалното образование;
 - Телевизия и младеж;
 - Индивидуализиране на образованието;
 - Тенденции в Израелското общество.

В *Университета на Тел-Авив, в The Jaime and Joan Constantiner School of Education, в Департамента по образователен мениджмънт и администрация* е разкрита бакалавърска програма (ВА) по образователна администрация (educational administration). Тя има за цел студентите да опознаят структурата на образователната система на Израел и да се подготвят за управлението на процесите на реализиране на държавната образователна политика.

Съдържание на курсовете:

- история и философия на образованието;
- образователна политика;
- гражданско образование и демокрация;
- избор и неравенство в образованието;
- икономика на образованието;
- обработка на данни в образованието;
- училищна динамика;

- курикулум;
- училище и общество (социология на образованието);
- ръководство на училището.

В Чили, *Adolfo Ibáñez University (UAI)*, *Valparaíso Business School*, има друга практика. Съществува монолитна магистърска програма по образователен мениджмънт (Master's in Educational Management), която трае 6 години и не е разделена на две степени – ВА и МА.

През I година се изучават:

- Въведение в западната цивилизация;
- Чилийски испански;
- Западна литература (две части);
- Латински език (две части).

През II година се изучават:

- История на философията (две части);
- Испаноамериканска литература;
- Философия на природата;
- Латински език (две части).

През III година се изучават:

- Мениджмънт на човешките ресурси;
- Малцинствен език;
- Въведение в теологията;
- 8 изборни курса (литература, история, философия).

През IV година се изучават:

- Организационно поведение;
- Преговори и разрешаване на конфликти;
- Лидерство и групова работа;
- Въведение в образованието.

През V година се изучават:

- Философия на образованието;
- Професионална етика;
- Оценяване в образованието;
- Изследователска методология;
- Теория на обучението;
- Педагогическа психология;
- Общуване;
- Мениджмънт на образователните организации;
- История на образованието;
- Курикулум;
- Иновации и технологии;

- Педагогическо консултиране;
- Наблюдения;
- Професионален стаж.

През VI година се изучават:

- Стратегически образователен мениджмънт и планиране;
- Дизайн и мениджмънт на образователни проекти;
- Маркетинг и стратегическа комуникация;
- Институционално оценяване и качество на образованието;
- Образователна политика и право;
- Финансов мениджмънт и контрол в образованието.

В *Ливан - MECAT University Beirut, Lebanon* има бакалавърска програма по образователен мениджмънт (BA in Educational Management). Специален акцент се поставя на планирането на курикулума, организацията, оценката и изследването на ефективността на училището, развитието на персонала, лидерството и процеса на вземане на решения, груповото поведение.

Задължителни курсове (21Cr)

Основни курсове (12Cr)

1. Английски за напреднали
2. Приложни комуникационни умения
3. Арабска култура
4. Въведение в компютърните науки

Избираеми курсове (9Cr)

1. Въведение във философията
2. Въведение в психологията
3. Въведение в социологията
4. Арабистика
5. Въведение в политологията
6. Културология I
7. Културология II
8. Английска граматика
9. Въведение в бизнеса

Задължителни избираеми (15Cr)

1. Храна
2. Здраве
3. Музика
4. Изкуства
5. Екология в образованието
6. Математика в образованието
7. Природни науки в образованието

Основни курсове (34 Cr)

1. Въведение в образованието
2. Психология на развитието
3. Мениджмънт на ученическия клас
4. Методи за преподаване
5. Образователни технологии
6. История и философия на образованието
7. Планиране и дизайн на обучението
8. Консултиране и ръководство
9. Специално образование
10. Полеви опит - наблюдение и анализ
11. Изследователски методи

Профилиращи курсове (24Cr)

1. Въведение в образователния мениджмънт
2. Образователно законодателство и политика
3. Лидерство и стратегически мениджмънт
4. Управление на финансите и външни контакти
5. Управление на човешките ресурси
6. Специални теми в образователния мениджмънт
7. Практикум по образователен мениджмънт
8. Курсова работа по образователен мениджмънт
9. Факултативен курс